

ค่ายโอลิมปิกวิชาการวิชาคอมพิวเตอร์ ค่าย 2 ระหว่างวันที่ 18 เมษายน ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2566

โครงสร้างข้อมูลกราฟ 2 และอัลกอริทึมกราฟ

อ.ลือพล พิพานเมฆาภรณ์

luepol.p@sci.kmutnb.ac.th

ภาควิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์และสารสนเทศ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

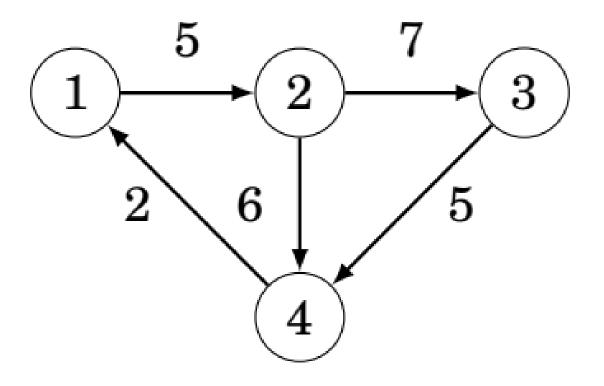
เนื้อหา

- กราฟชนิดถ่วงน้ำหนัก (Weighted graph)
 - 🕨 เมตริกซ์ประชิด (Adjacency matrix)
 - ลิสต์ประชิด (Adjacency list)
- ปัญหาการหาเส้นทางสั้นที่สุด (Shortest path)
 - Single-source shortest path problem
 - All-pair shortest path problem
 - การเก็บ path ของคำตอบ
- ปัญหาการหาต้นไม้แผ่ทั่วที่เล็กที่สุด (Minimum spanning tree)
 - Prim's algorithm
 - Kruskal's algorithm

กราฟชนิดถ่วงน้ำหนัก (Weighted graph)

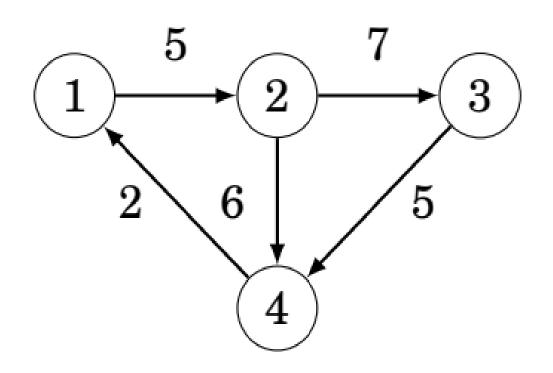
- กราฟชนิดถ่วงน้ำหนัก (weighted graph) เป็น รูปแบบกราฟที่มีการระบุค่าน้ำหนัก (weight) ให้กับ เอดจ์ในกราฟ
- ค่าน้ำหนักอาจแทนด้วยระยะทาง คะแนน หรือ
 เงื่อนไขอื่นขึ้นอยู่กับการใช้งานกราฟ
- การแสดงกราฟชนิดถ่วงน้ำหนักทำได้ 2 วิธี ได้แก่
 - > เมตริกซ์ประชิด (adjacency matrix)
 - 🕨 ลิสต์ประชิด (adjacency list)

เมตริกซ์ประชิด (Adjacency matrix)

int adj[N][N];

	1	2	3	4
1	0	5	0	0
2	0	0	7	6
3	0	0	0	5
4	2	0	0	0

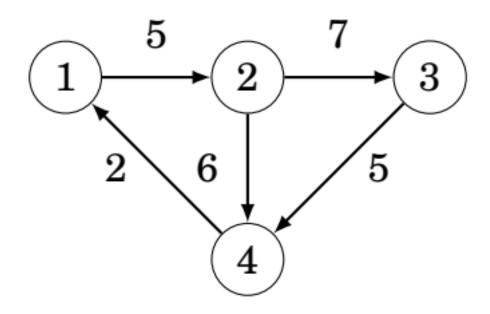
ลิสต์ประชิด (Adjacency list)

- อาร์เรย์ของเวกเตอร์ (vector) โดยที่สมาชิกแต่ละตัวแสดงในรูปแบบของ pair<int, int>
 - pair.first แทนเวอร์เท็กซ์ปลายทาง
 - pair.second แทนค่าน้ำหนักระหว่างเวอร์เท็กซ์

```
vector<pair<int,int>> adj[N];
```

```
int main()
{    vector<pair<int, int> > adj[4];

    adj[1].push_back({2, 5});
    adj[2].push_back({3, 7});
    adj[2].push_back({4, 6});
    adj[3].push_back({4, 5});
    adj[4].push_back({1, 2});
    return 0;
}
```


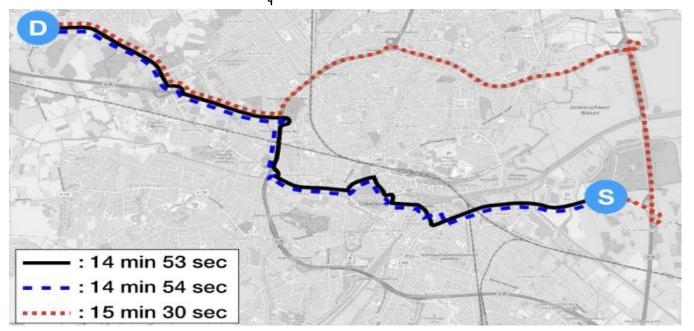
การเข้าถึงสมาชิกในลิสต์ประชิด

```
void printGraph(vector<pair<int, int> > adj[], int V)
{ int v, w;
    for (int u = 0; u < V; u++) {
      for (auto it = adj[u].begin(); it != adj[u].end(); it++) {
        v = it - first;
        w = it -> second;
        cout << "(" << u+1 << "," << v+1 << "," << w << ")" << endl;</pre>
                                                C:\Users\ZenBook\Deskto
```


ปัญหาเส้นทางที่สั้นที่สุด (Shortest path) ในกราฟ

- นิยาม ปัญหาเส้นทางสั้นที่สุด (shortest path) หมายถึงเส้นทางระหว่างเวอร์เท็กซ์ในกราฟที่ให้ความยาว รวมของเอจด์ (edge) น้อยที่สุด
- เป็นปัญหาของกราฟมีน้ำหนัก (weighted graph) เนื่องจากค่าน้ำหนักของเอดจ์อาจแทนระยะทางระหว่าง เวอร์เท็กซ์ได้ ดังนั้นเป็นการหาผลรวมที่น้อยที่สุดของเอจด์จาก u ไป v

ปัญหาการหาเส้นทางที่สั้นที่สุด มักสามารถแบ่งออกเป็นสองประเภท ได้แก่

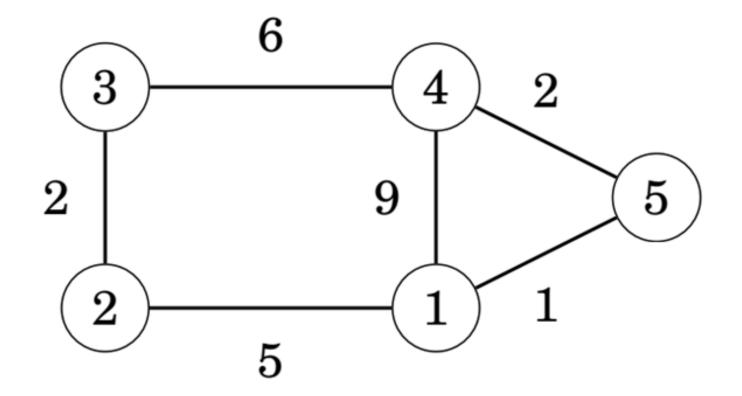
1. การหาเส้นทางสั้นที่สุดโดยกำหนดจุดเริ่มต้น (single source) เรียกปัญหานี้ว่า Single Source Shortest Path (SSSP)

2. การหาเส้นทางที่สั้นที่สุดที่จุดใดก็ได้ เรียกปัญหานี้ว่า
All-Pair Shortest Path (APSP)

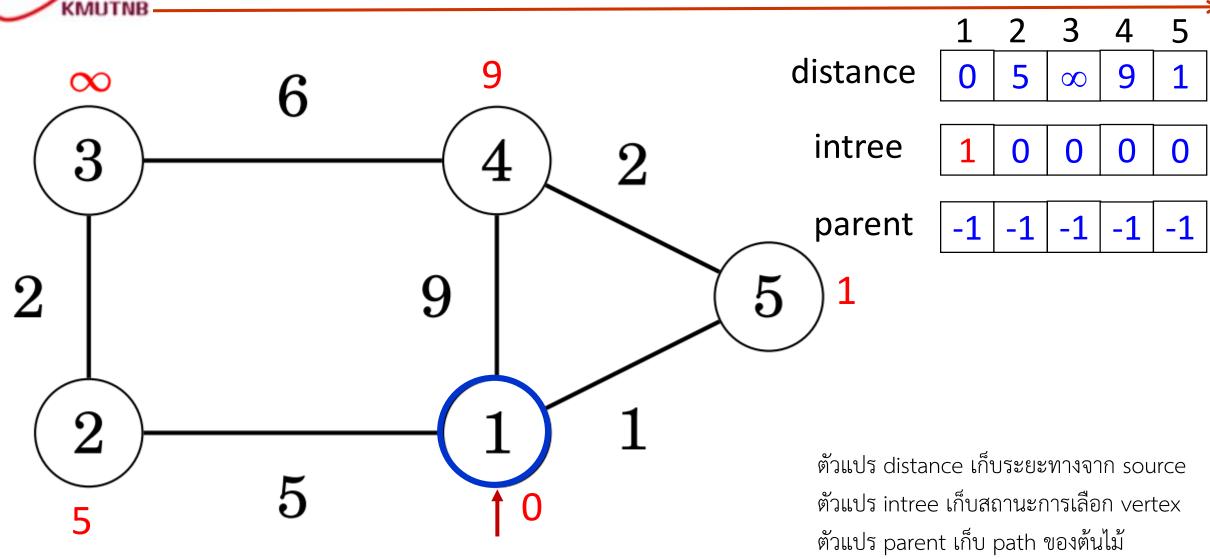
อัลกอริทึม Dijkstra

กำหนดจุดเริ่มต้น (single source) ในกราฟ จากนั้นจะเริ่มแผ่ไปยังเอดจ์ (edge) รอบข้างที่มีความยาวสั้นที่สุด และแผ่ต่อไปโดยมีเงื่อนไขว่าเอจด์จะถูกเลือกก็ต่อเมื่อระยะทางจาก source รวมกับน้ำหนักของเอจด์น้อยที่สุด

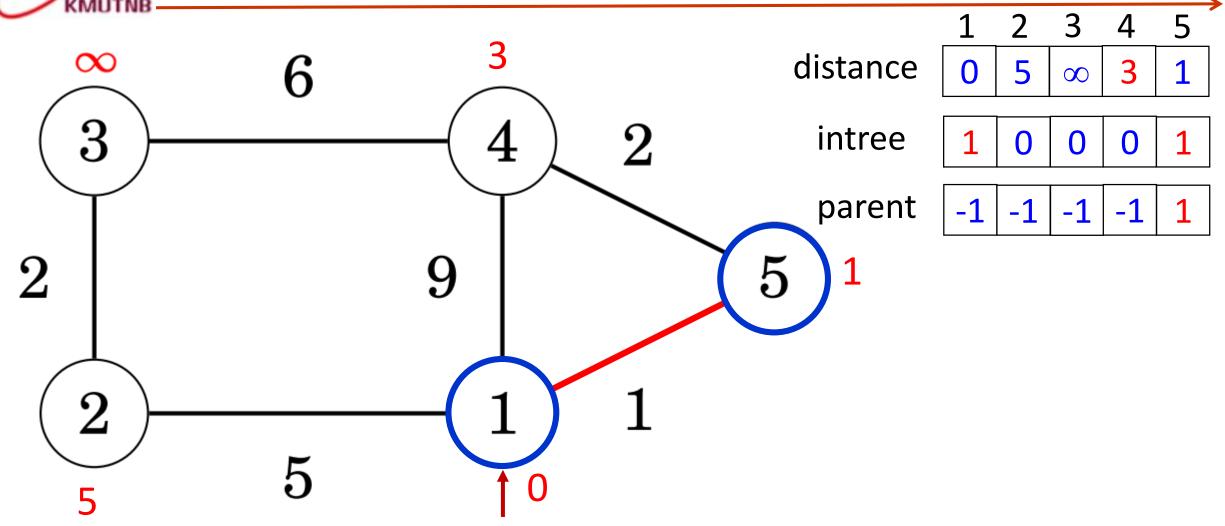

ต้องการหาเส้นทางสั้นสุดจากเวอร์เท็กซ์ หมายเลข **1** ไปยังทุกเวอร์เท็กซ์ในกราฟ

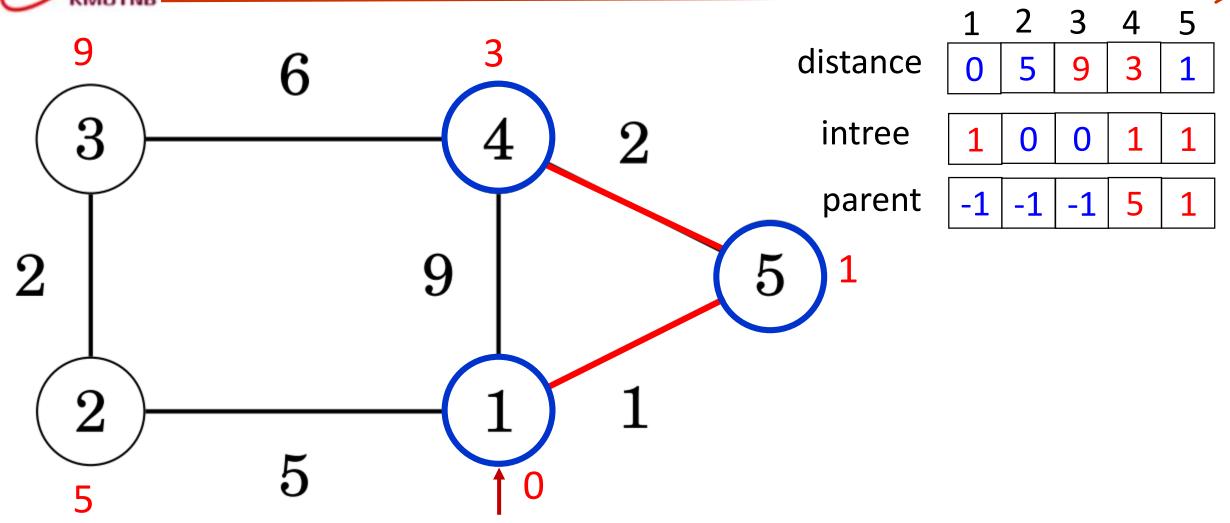

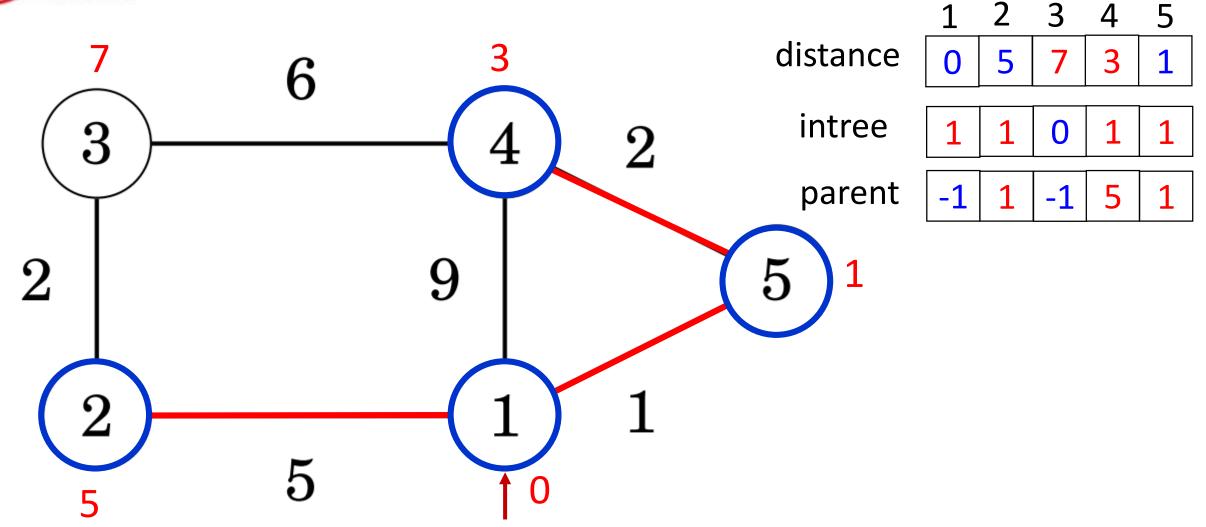

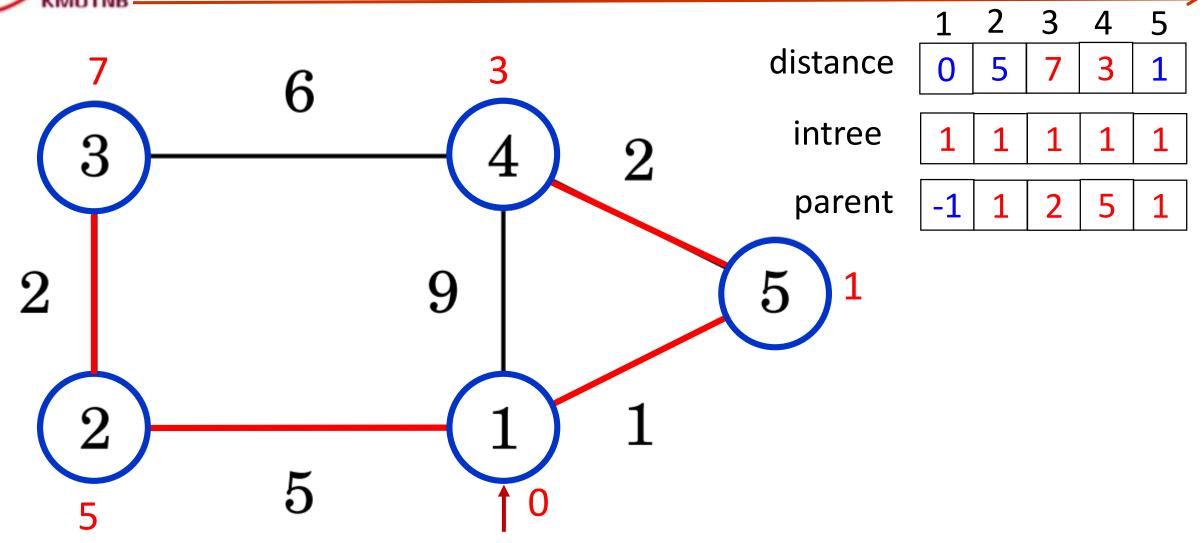

Dijkstra algorithm implemented in C

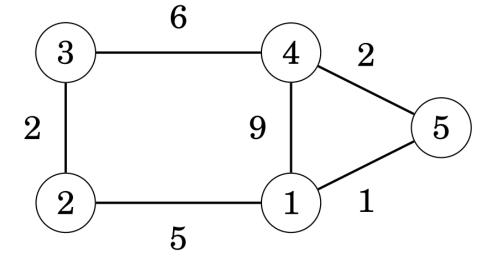
```
int minDistance(int dist[], int inTree[])
#define inf 50000
                                                         { int min = inf, min index;
#define false 0
#define true 1
                                                          for (int v = 0; v < V; v++)
                                                            if (inTree[v] == false && dist[v] <= min)</pre>
                                                                { min = dist[v];
void dijkstra(int graph[][V], int src)
                                                                  min index = v; }
  int dist[V], inTree[V], parent[V];
                                                          return min index;
   for (int i = 0; i < V; i++) // initial values
        dist[i] = inf, parent[i] = -1, inTree[i]=-1;
    dist[src] = 0;
                                          // start vectex
    for (int i = 0; i < V-1; i++)
     { int u = minDistance(dist, inTree);
                                                        // find node u with minimum distance
                                                       // add u into the tree
       inTree[u] = true;
       for (int v = 0; v < V; v++)
                                                       // update all minimum weights
          if (inTree[v] == false && graph[u][v] > 0 && dist[u] + graph[u][v] < dist[v])</pre>
             { dist[v] = dist[u] + graph[u][v];
                parent[v] = u;
                                                       // update parent
```


Dijkstra algorithm in C++ STL

```
#include<bits/stdc++.h>
using namespace std;
typedef pair<int, int> iPair;
int main()
    int V = 5;
    vector<iPair > adj[V];
    addEdge(adj, 1, 2, 5);
    addEdge(adj, 1, 4, 9);
    addEdge(adj, 1, 5, 1);
    addEdge(adj, 4, 5, 2);
    addEdge(adj, 3, 4, 6);
    addEdge(adj, 2, 3, 2);
    Dijkstra(adj, V, 1);
```

```
void addEdge(vector <pair<int, int> > adj[],
int u, int v, int wt)
{
    adj[u].push_back(make_pair(v, wt));
    adj[v].push_back(make_pair(u, wt));
}
```


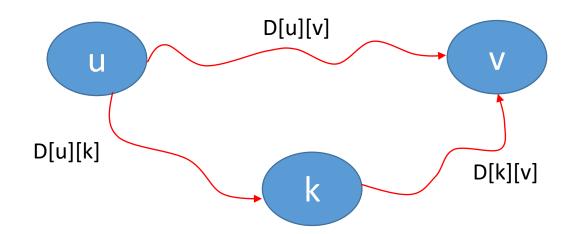


```
void Dijkstra(vector<pair<int,int> > adj[], int V, int src)
{
   priority_queue< iPair, vector <iPair> , greater<iPair> > pq;
   vector<int> dist(V, INF);
```

```
// push start vertex src
pq.push({0, src});
dist[src] = 0;
                               // initial distance of src
while (!pq.empty())
{ int u = pq.top().second; // get u from pq.
 pq.pop();
  for (auto x : adj[u])
   { int v = x.first;
                                 // get v and weight from adj list.
      int weight = x.second;
      if (dist[v] > dist[u] + weight)
          dist[v] = dist[u] + weight; // Update weight of v
           pq.push( {dist[v], v}); // push v into pq.
```


- อัลกอริทึมสำหรับการหาเส้นทางที่สั้นที่สุดในกราฟชนิดถ่วงน้ำหนัก
- แตกต่างจากอัลกอริทึม Dijkstra อัลกอริทึม Floyd-warshall จะสำรวจทุกเส้นทางที่สั้นที่สุดระหว่างทุกคู่ ของเวอร์เท็กซ์ในกราฟ โดยการรันอัลกอริทึมเพียงครั้งเดียว
- อัลกอริทึม Floyd-warshall จะบันทึกและมีการปรับปรุงคำตอบ (ระยะทางสั้นที่สุดจาก u ไป v) โดยสร้าง เมตริกซ์ระยะทาง (distance matrix) **D**

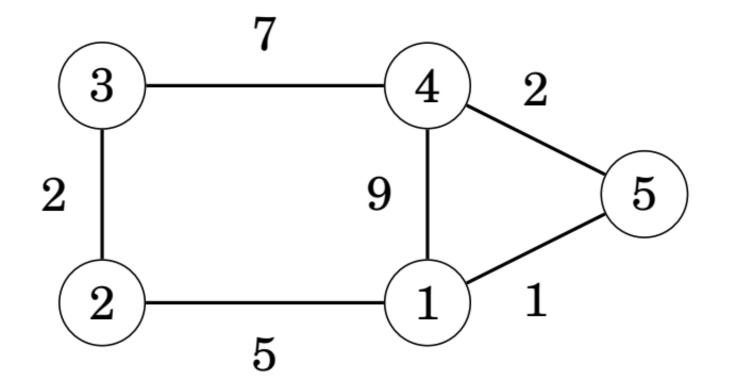
 $D[u][v] = min \{ D[u][v], D[u][k] + D[k][u] \}$

โดยที่ **k** เป็น intermediate vertex

กำหนดค่าเริ่มต้นให้กับเมตริกซ์ D ด้วยค่าน้ำหนักในแต่ละเอจด์ โดยที่

- ค่า inf. หากไม่มีเอจด์เชื่อมระหว่าง u และ v โดยตรง
- ระยะทางระหว่างเวกเท็กซ์ น ไป น จะมีค่าเท่ากับ 0

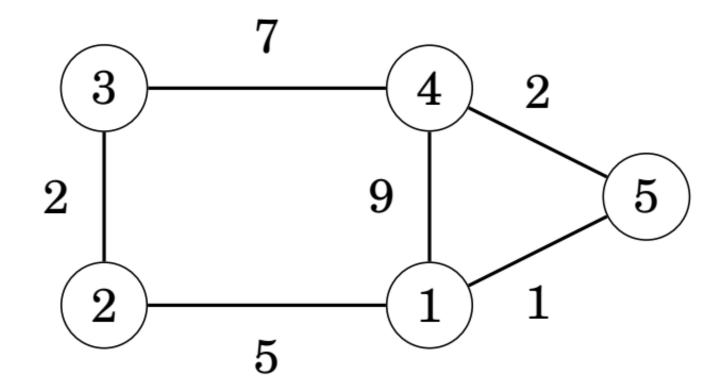
	1	2	3	4	5
1	0	5	∞	9	1
2	5	0	2	∞	∞
3	∞	2	0	7	∞
4	9	∞	7	0	2
5	1	$5 \\ 0 \\ 2 \\ \infty \\ \infty$	∞	2	0

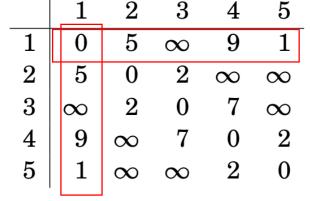

 $D_{(0)}$

ปรับปรุงเมตริกซ์ **D** โดยการเลือกเวอร์เท็กซ์ 1 เป็น intermediate vertex

 $D[u][v] = min \{ D[u][v], D[u][1] + D[1][v] \}$

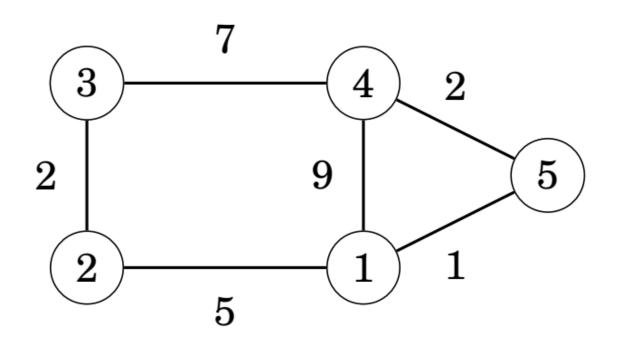

		T	2	3	4	5
	1	0	5	∞	9	1
$D^{(1)}$	2	5	0	2	14	6
D(-/	3	∞	2	0	7	∞
	4	9	14	7	0	2
	5	1	6	∞	9 14 7 0 2	0

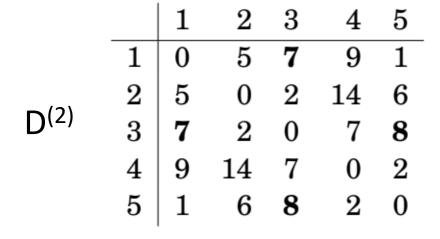

ปรับปรุงเมตริกซ์ **D** โดยการเลือกเวอร์เท็กซ์ 2 เป็น intermediate vertex

 $D[u][v] = min \{ D[u][v], D[u][2] + D[2][v] \}$

				O	-	0
	1	0	5	∞	9	1
(4)	$\frac{2}{3}$	5	0	2	14	6
$D^{(1)}$	3	∞	2	0	7	∞
	4	9	14	7	0	2
	5	1	6	∞	2	0

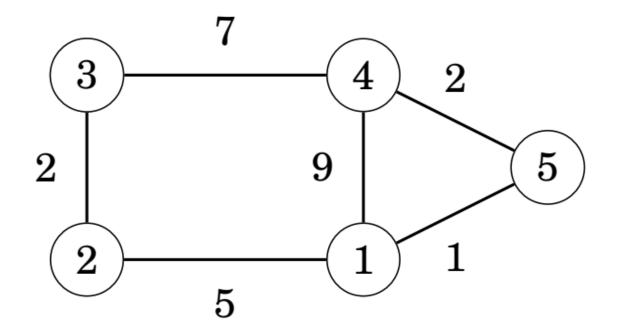

ปรับปรุงเมตริกซ์ **D** โดยการเลือกเวอร์เท็กซ์ 3 เป็น intermediate vertex

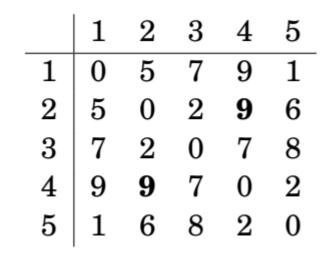
 $D[u][v] = min \{ D[u][v], D[u][3] + D[3][v] \}$

 $D^{(2)}$

	1	2	3		5
1	0	5	7	9	1
1 2 3 4 5	0 5	0	7 2	14	6
3	7	2	0	7	8
4	9 1	14	7	0	2
5	1	6	8	2	0

 $D^{(3)}$

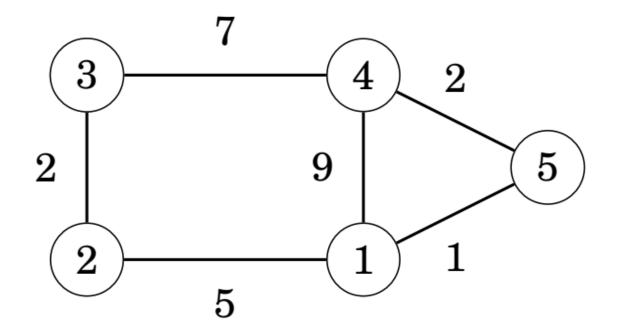

ปรับปรุงเมตริกซ์ **D** โดยการเลือกเวอร์เท็กซ์ 4 เป็น intermediate vertex

 $D[u][v] = min \{ D[u][v], D[u][4] + D[4][v] \}$

 $D^{(3)}$

	1	2	3	4	5
1	0	5 0	7	9	1
2	5	0	7 2 0 7	9	6
3	7	2	0	7	8
4	9	2 9 6	7	0	2
5	1	6	8	2	0

 $D^{(4)}$

	1	5 0 2 8 6	3	4	5
1	0	5	7	3	1
2	5	0	2	8	6
3	7	2	0	7	8
4	3	8	7	0	2
5	1	6	8	2	0

Floyd(graph);

```
void Floyd(int dis[][V])
      for (int k=0; k < V; k++)
       { for (int u=0; u < V; u++)
          { for (int v=0; v < V; v++)
             if (dis[u][v] > dis[u][k] + dis[k][v]) {
                 dis[u][v] = dis[u][k] + dis[k][v];
                                           void main()
                                           { int graph[][V] = { {0, 3, inf, 7},
                                                                 {8, 0, 2, inf},
                                                                 {5, inf, 0, 1},
```

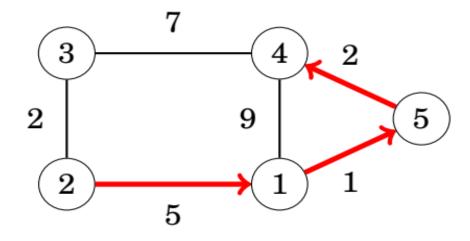
{2, inf, inf, 0}};

การบันทึกเส้นทางคำตอบ

 ผลลัพธ์ของอัลกอริทึม Floyd-Warshall คือระยะทางสั้นที่สุดใน ทุกคู่เวอร์เท็กซ์ เช่น เส้นทางสั้นที่สุดจาก 2 ไป 4 เท่ากับ 8

■ บันทึก shortest path จาก 2 ไป 4 อย่างไร

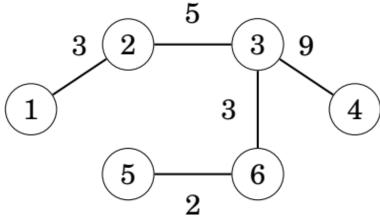

	1	2	3	4	5
1	0	5	7	3	1
2	5	0	2	8	6
3	7	2	0	7	8
4	3	8	7	0	2
5	1	6	8	3 8 7 0 2	0

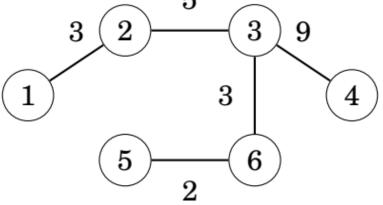

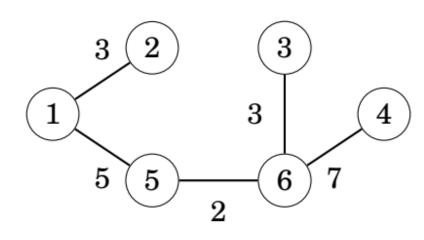
ต้นไม้แผ่ทั่วเล็กที่สุด (Minimum spanning tree)

- ต้นไม้แผ่ทั่ว (Spanning tree) ของกราฟ หมายถึง acyclic graph ซึ่งเชื่อมโยงทุกเวอร์เท็กซ์ด้วยเอจด์ บางเส้น (|v| - 1)
- ต้นไม้แผ่ทั่วเล็กที่สุด (Minimum spanning tree) คือต้นไม้แผ่ทั่ว ที่ผลรวมของเอจด์มีค่าน้อยที่สุด

3+5+9+3+2=22

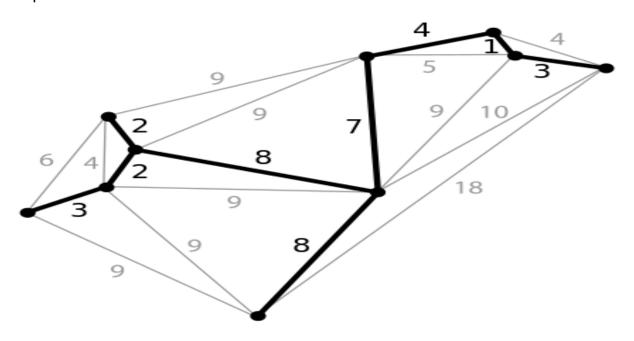
6

$$3+5+2+3+7=20$$

ต้นไม้แผ่ทั่วเล็กที่สุด (Minimum Spanning Tree)

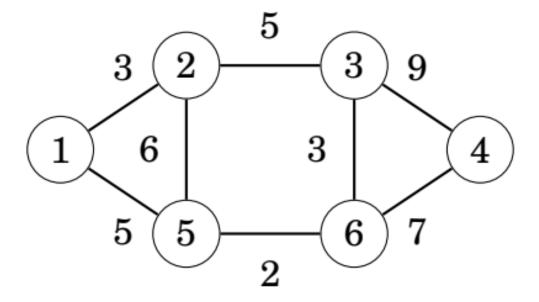
- MST ในกราฟอาจมีได้มากกว่า 1 คำตอบ
- การสำรวจกราฟด้วย BFS /DFS เพื่อหา MST โดยตรงอาจไม่เหมาะ เนื่องจากจำนวนต้นไม้แผ่ทั่วในกราฟ
 มีมากเกินกว่าที่จะสร้างออกมาได้ทั้งหมด (exponential time)
- อัลกอริทึมสำหรับการค้นหาต้นไม้แผ่ทั่วเล็กที่สุด
 - อัลกอริทึม Prim
 - อัลกอริทึม Kruskal

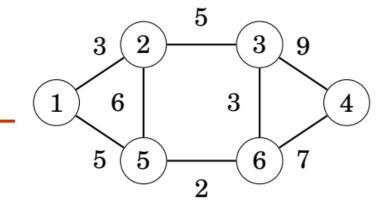
อัลกอริทึม Prim

- เป็นอัลกอริทึมค้นหาต้นไม้แผ่ทั่วเล็กที่สุดที่คล้ายคลึงกับอัลกอริทึม Dijkstra
- โดยเริ่มต้นจะต้องกำหนดเวอร์เท็กซ์เริ่มต้นในกราฟ จากนั้นอัลกอริทึมจะเลือกเอจด์ที่มีค่าน้อยสุด (minimum-weight edge) จากเวอร์เท็กซ์เริ่มต้นและแผ่ทั่วจนครอบคลุมทุกเวอร์เท็กซ์
- อัลกอริทึม Prim จะเลือกเอจด์จนครบทุกเวอร์เท็กซ์ (|V| 1) โดยที่ V หมายถึงจำนวนเวอร์เท็กซ์

Prim's algorithm

2 3

(4

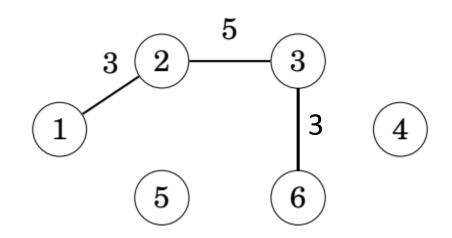
(5) (6)

3 2 3

6

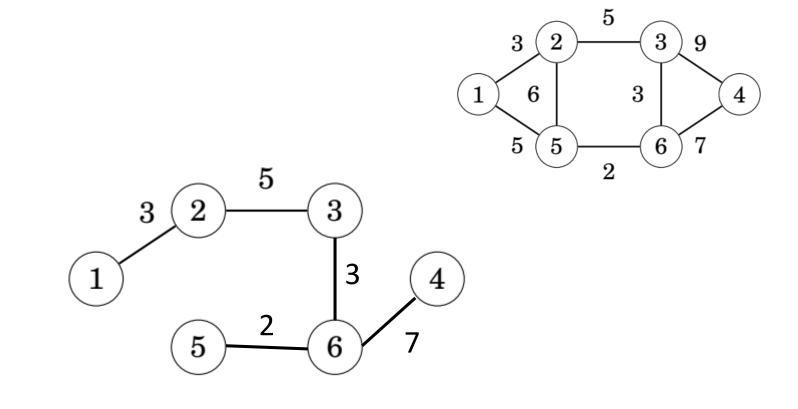
 $\begin{array}{c|c} 3 & 2 \\ \hline 1 & \end{array}$

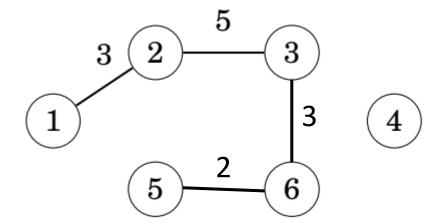
6

Prim's algorithm

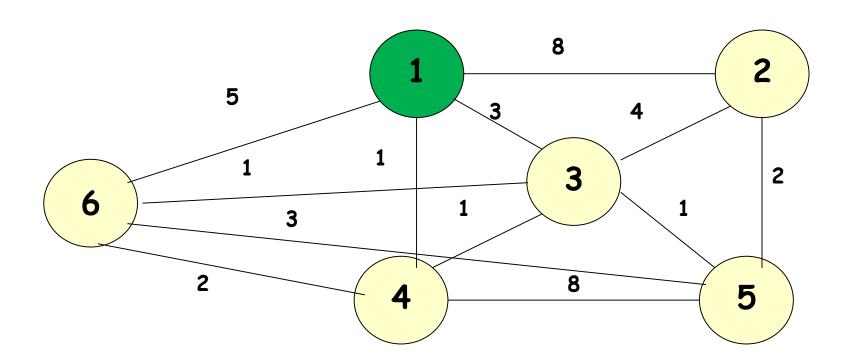

MST 3+5+2+3+7 = 20

ทดสอบ

จงหา minimum spanning tree ของกราฟด้านล่างด้วยวิธี Prim


```
#include<bits/stdc++.h>
using namespace std;
```

typedef pair<int, int> iPair;

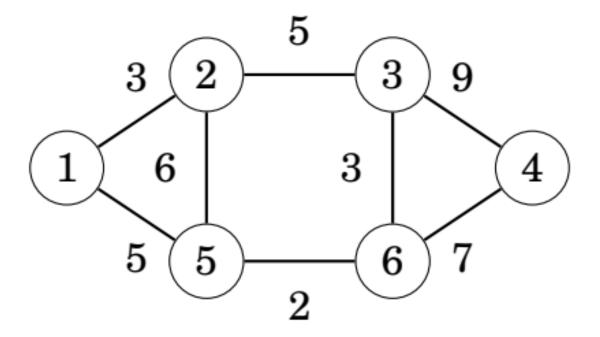
```
int main()
    int V = 6;
    vector<iPair > adj[V];
    addEdge (adj, 1, 2, 3);
    addEdge(adj, 1, 5, 5);
    addEdge(adj, 2, 5, 6);
    addEdge(adj, 2, 3, 5);
    addEdge(adj, 5, 6, 2);
    addEdge(adj, 3, 6, 3);
    addEdge(adj, 3, 4, 9);
    addEdge (adj, 4, 6, 7);
    PrimMST(adj, V, 1);
```

```
void addEdge(vector <pair<int, int> > adj[], int u,
int v, int wt)
{
    adj[u].push_back(make_pair(v, wt));
    adj[v].push_back(make_pair(u, wt));
}
```

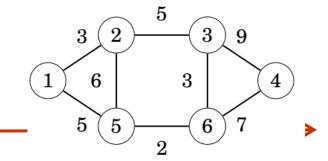
```
primMST(vector<pair<int,int> > adj[], int V, int src)
priority queue< iPair, vector <iPair> , greater<iPair> > pq; // Priority Queue
  vector<int> key(V, INF);
                                               // keep distance of vertex
   vector<int> parent(V, -1);
                                                // keep path of MST
   vector<bool> inMST(V, false);
                                                // keep status of vertex
   pq.push(make pair(0, src));
   key[src] = 0;
   while (!pq.empty())
    { int u = pq.top().second;
                                                      // get u from pq.
     pq.pop();
     if(inMST[u] == true) continue;
     inMST[u] = true;
                                                     // add u into MST
     list< pair<int, int> >::iterator i;
        for (i = adj[u].begin(); i != adj[u].end(); ++i)
                                                   //qet v and weight from adj list of u
          { int v = (*i).first;
           int weight = (*i).second;
           if (inMST[v] == false && key[v] > weight)
             { key[v] = weight;
                                                            // push v into pq.
                pq.push(make pair(key[v], v));
                parent[v] = u;
```


- เริ่มต้นจากเรียงลำดับเอดจ์ (edge) ตามค่าน้ำหนักจากน้อยไปมาก
- เพิ่มเอดจ์เข้าไปในคำตอบ หากเอดจ์นั้นไม่ทำให้เกิด วงวน (cycle) จนกระทั่งครอบคลุมทุกเวอร์เท็กซ์

(3)

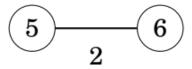
(4)

(6)

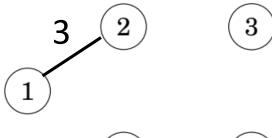

(3)

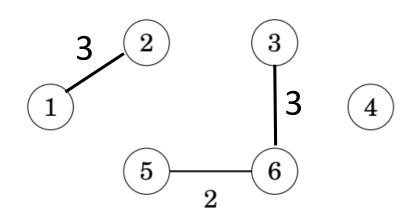
 $(\mathbf{4})$

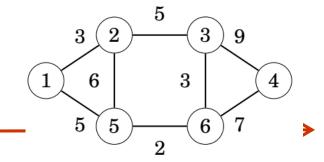
edge	weight
5–6	2
1-2	3
3–6	3
1-5	5
2-3	5
2-5	6
4–6	7
3–4	9

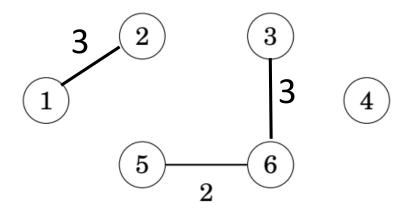

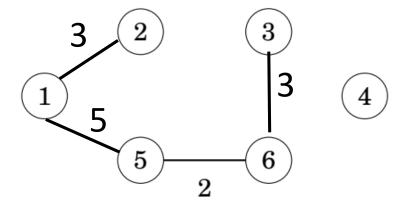
(4)

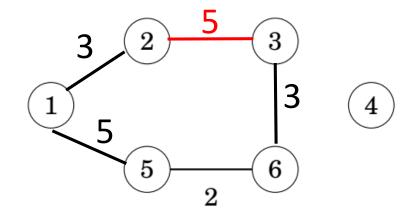

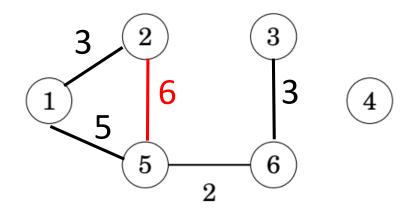

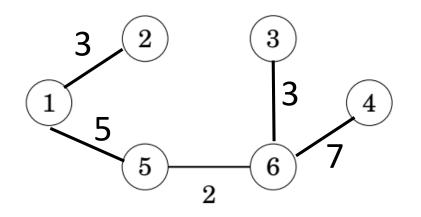

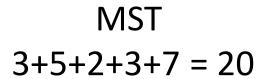
edge	weight
5–6	2
1-2	3
3–6	3
1-5	5
2-3	5
2-5	6
4–6	7
3-4	9

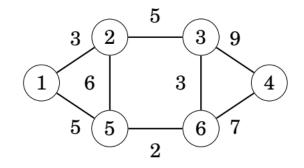

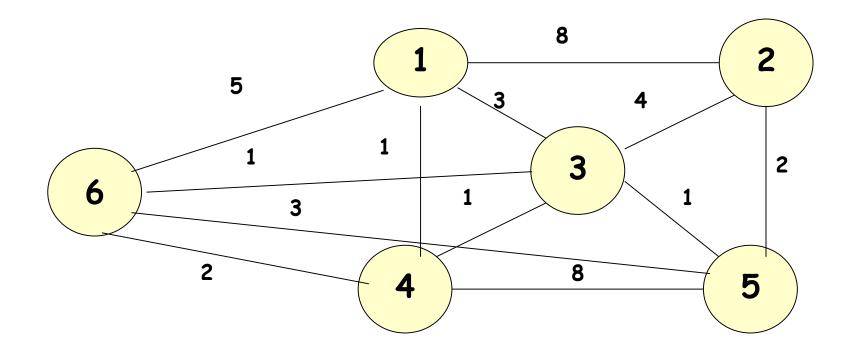

edge	weight
5–6	2
1-2	3
3–6	3
1-5	5
2 - 3	5
2-5	6
4–6	7
3–4	9

ทดสอบ

จงหา minimum spanning tree ของกราฟด้านล่างด้วยวิธี Kruskal

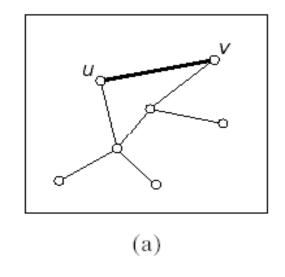

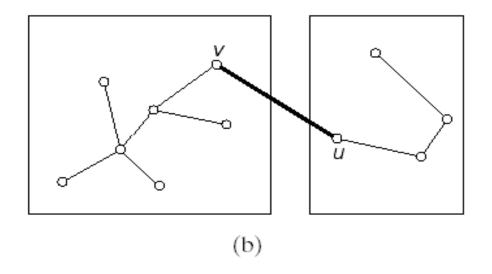
```
//Kruskal's algorithm for constructing a minimum spanning tree
//Input: A weighted connected graph G = (V, E)
//Output: E_T, the set of edges composing a minimum spanning tree of G
sort E in nondecreasing order of the edge weights w(e_{i_1}) \leq \cdots \leq w(e_{i_{|E|}})
E_T \leftarrow \emptyset; ecounter \leftarrow 0
                                  //initialize the set of tree edges and its size
k \leftarrow 0
                                   //initialize the number of processed edges
while ecounter < |V| - 1 do
    k \leftarrow k + 1
    if E_T \cup \{e_{i_k}\} is acyclic
          E_T \leftarrow E_T \cup \{e_{i_k}\}; \quad ecounter \leftarrow ecounter + 1
return E_T
```


การตรวจสอบวงวน

- พิจารณาว่าแต่ละเวอร์เท็กซ์ในกราฟเป็นต้นไม้ย่อย (sub-tree)
- ทุกครั้งที่เพิ่มเอจด์ e_{...} ต้องเช็คว่า น และ v อยู่ในต้นไม้ย่อยเดียวกันหรือไม่

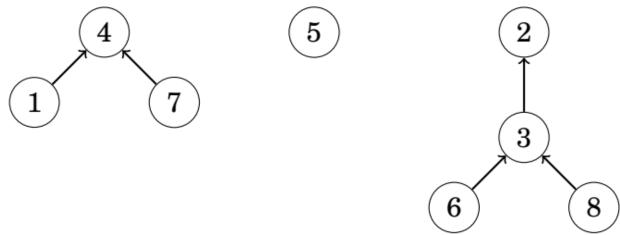

ต้องการอัลกอริทึมที่มีประสิทธิภาพที่ใช้ในการตรวจสอบว่าเวอร์เท็กซ์ใดบ้างที่อยู่ในต้นไม้ย่อย
 เดียวกันบ้าง ซึ่งก็คือ Union-Find structure

อัลกอริทึม Union-Find

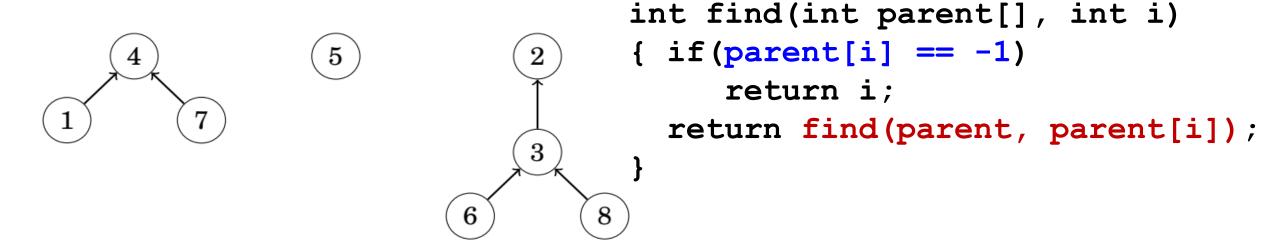
- Union-find เป็นอัลกอริทึมที่ถูกออกแบบมาเพื่อจัดการกับปัญหา disjoint sets เช่น {1,4,7}, {5}, {2,3,6,8}
- โดยแสดง disjoint sets ให้อยู่ในรูปของต้นไม้ย่อยและกำหนดให้สมาชิกตัวหนึ่งในแต่ละเซตเป็นตัวแทน ของเซตนั้น (root)

โอเปอเรชั่น Find

 ทำหน้าที่ค้นหาตัวแทนของสมาชิกในเซต เช่น ต้องการทราบว่า 6 มีตัวแทนเป็นใคร หรือ 7 มีตัวแทนเป็น ใคร

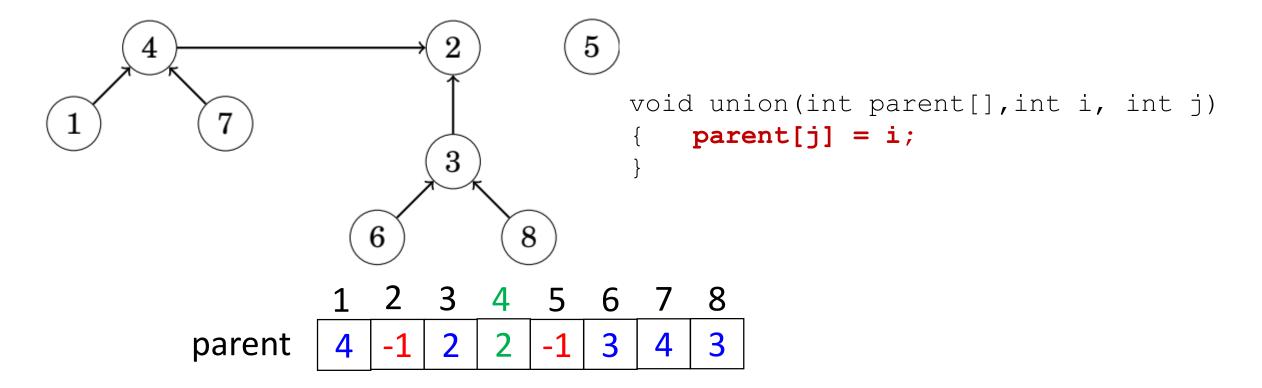


```
1 2 3 4 5 6 7 8 parent 4 -1 2 -1 -1 3 4 3
```


โอเปอเรชั่น Union

- ทำหน้าที่รวมสองเซตย่อยเข้าด้วยกัน เช่น ต้องการรวม {1, **4**, 7} และ {**2**, 3, 6, 8} เป็นเซตเดียวกัน
- วิธีการคือเปลี่ยนสถานะตัวแทนตัวใดตัวหนึ่งในอาร์เรย์ parent ให้เป็นลูกของตัวแทนอีกตัวหนึ่ง เช่น 4 จะ กลายเป็นลูกของ 2 ซึ่งจะได้ผลลัพธ์เป็น {1, 4, 7, **2**, 3, 6, 8}

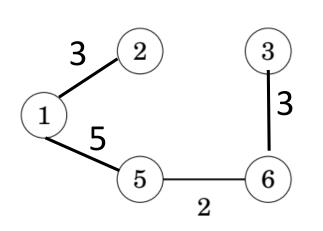

การตรวจสอบวงวนด้วย Union-find

- สร้างฟังก์ชั่น is_cycle() เพื่อตรวจสอบเอดจ์ (u, v)
 ว่าอยู่ในเซตเดียวกันหรือไม่
- สมมุติให้ เอจด์ (2, 3) ถูกเลือกเป็นลำดับถัดไป
- is_cycle(2, 3) = ???

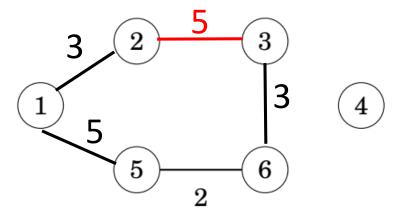
```
int is_cycle(int u, int v)
{    x = find(parent, u);
    y = find(parent, v);
    return (x==y)? true:false;
}
```


parent


```
void kruskal(int q[][V])
{ int parent[V], ne=0, a, b, u, v;
  for(i=0; i<V; i++)
     parent[V] = -1;
 while (ne < V)
     { for (int i = 0, min = inf; i < V; i++)
          for (int j = 1; j < V; j++)
             if (g[i][j] < min)
                 \{ \min = q[i][j];
                      a = u = i;
                      b = v = i;
             if (!is cycle(u, v))
             { ne++;
               union(parent, u, v);
        q[a][b] = q[b][a] = inf;
```

```
void union(int parent[],int i, int j)
{  parent[j] = i;
}
```

```
int is_cycle(int u, int v)
{    x = find(parent, u);
    y = find(parent, v);
    return (x==y)? true:false;
}
```